

*Квач Я.П., кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту,
директор Одеського інституту фінансів
Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі*

ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У КОНТЕКСТІ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

***Анотація.** У статті досліджуються теоретичні й прикладні аспекти оцінки впливу нематеріальних активів на економічну безпеку підприємств.*

Проаналізовано теоретичні засади формування нематеріальних активів у складі активів підприємств. Розглянуто сучасні погляди стосовно визначення нематеріальних об'єктів і надані власні рекомендації щодо структури формування нематеріальних активів підприємств. Виявлено ступінь впливу нематеріальних активів на економічну безпеку підприємств, досліджено засади визначення оптимального рівня нематеріальних активів для досягнення прийняттого рівня рентабельності власного капіталу як інтегрального показника економічної безпеки підприємств. Запропоновано методичні рекомендації стосовно впровадження методики оцінки впливу нематеріальних активів на формування структури власного капіталу й підвищення результативності діяльності підприємств. Окреслено заходи щодо визначення оптимального рівня нематеріальних активів та джерел їх фінансування за рахунок власних і позичених коштів підприємства.

***Ключові слова:** нематеріальні активи, економічна безпека підприємства, рентабельність власного капіталу, модель результативності діяльності, управління нематеріальними активами, оптимізаційні моделі результативності діяльності.*

Постановка проблеми. Проблема забезпечення економічної безпеки підприємства характеризується високим рівнем пріоритетності й складності категорії, великою кількістю функціональних елементів та чинників, які її визначають. У зв'язку з цим обґрунтування теоретичних засад поняття «економічна безпека підприємства» потребує узгодження з усією системою ресурсів і результатів діяльності підприємства, їх структурними складовими, а також визначення місця й ролі нематеріальних активів у забезпеченні економічної безпеки підприємства, здійснення ієрархічної декомпозиції нематеріальних елементів управління безпекою підприємства.

Неправильне уявлення про роль та місце нематеріальних активів підприємств призводить до нераціонального використання ресурсів і прямих втрат. На сьогодні розроблена велика кількість методів визначення рівня економічної безпеки підприємства, проте їх часто бракує, оскільки для забезпечення коректного оцінювання вартості нематеріальних активів компанії часто додатково потрібна інсайдерська інформація. В зв'язку з цим зростає роль і значення управління економічною безпекою за рахунок найповнішої оцінки нематеріальних активів (НМА), що є у власності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами визначення сутності та класифікації НМА займається багато вітчизняних та іноземних дослідників. Найпершою повномасштабною спробою дослідження НМА була робота Б. Лева [1]. Подальшого розвитку ця проблема знайшла у працях іноземних дослідників Л. Едвінсона [2], Т. Стюарта [3], С. Брукінга [4], Т. Коупленда [5] та ін. З вітчизняних науковців питаннями формалізації, оцінки та обліку нематеріальних активів займалися у різні часи А.А. Чухно [6], В.М. Геєць, О.Д. Бутнік-Сіверський [7],

Л.І. Федулова [8] та інші. Попри вагомий доробок вчених, існує об'єктивна необхідність розробки теоретико-прикладних засад і вдосконалення механізмів зміцнення економічної безпеки підприємств за рахунок включення в систему управління операцій, пов'язаних з оцінкою впливу неврахованих у звіті про фінансовий стан підприємства нематеріальних активів.

Метою статті є теоретичне узагальнення взаємозв'язку нематеріальних активів та економічної безпеки підприємства, аналіз переваг і недоліків основних підходів до оцінки нематеріальних активів, що використовуються в сучасних умовах, а також оцінка впливу нематеріальних активів на економічну безпеку підприємства.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека підприємства враховує:

- ефект синергізму (економічна безпека підприємства зростає в цілому більше суми вартості окремих видів активів);
- вартість нематеріальних активів, що не відображається на бухгалтерських рахунках (репутація, комерційні зв'язки, персонал тощо);
- перспективи подальшого розвитку підприємства, зокрема майбутні доходи та прибутки, які потенційно можуть бути отримані.

Відповідно, найбільш повноцінним і прийнятним визначенням суті економічної безпеки підприємства є такий його стан функціонування, за якого підприємство та його продукція є конкурентоспроможними на ринку й одночасно гарантується: найбільш ефективне використання ресурсів, інтелектуального і кадрового потенціалу; стабільність функціонування, стійкість та прогресивність розвитку; можливість протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування. Вона відображає рівень захищеності й безпечності ведення підприємством новаторської господарської діяльності на відповідному ринку, пов'язаної із залученням ресурсів, ризиком, є закономірною та має на меті систематичне отримання прибутку. Економічна безпека підприємства є швидше «статичним» поняттям (стосується існуючого стану матеріальних і нематеріальних ресурсів суб'єкта господарювання, їх фізичного захисту й ефективності використання).

Рівень економічної безпеки підприємства, втілюючи в собі інформацію про нематеріальні активи та інтелектуальний капітал, часом істотно коливається залежно від економічної ситуації та стану профільного ринку [9, с. 260].

З точки зору Міжнародних та Європейських стандартів оцінки, вимір НМА пов'язується з вартісною оцінкою всього бізнесу [10, с. 769], а також окремих його частин (неосяжних активів):

- нерозподілених НМА (гудвілу);
- ідентифікованих НМА [11; 12].

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності НМА поділяються на такі групи:

- пов'язані з клієнтами: списки клієнтів та клієнтські контракти;
- пов'язані з технологіями: технології, патенти, програмне забезпечення, бази даних, ноу-хау;
- пов'язані з контрактами: ліцензії, роялті, ліцензійні договори та договори франчайзингу, права користування ресурсами, трудові договори;
- пов'язані з маркетингом: права на знаки для товарів та послуг, угоди про відмову від конкуренції;
- пов'язані з мистецтвом: літературні, художні та музичні твори, відео- та аудіовізуальні матеріали [12, с. 293].

Слід розрізняти НМА у вузькому бухгалтерському сенсі, тобто НМА, що враховуються на балансі, і НМА в широкому сенсі, включаючи ті, які на балансі не враховуються, але приносять дохід компанії та підвищують її ринкову вартість.

Очевидним стає той факт, що для ефективного використання НМА в Україні потрібно обов'язково поставити на баланс усю масу НМА. Це завдання ускладнюється вибором методики оцінки ідентифікованих та неідентифікованих НМА.

Вітчизняні стандарти оцінки пропонують вимірювати тільки частину нематеріальних об'єктів, а саме майнові права на інтелектуальну власність, та пропонують застосовувати такі методичні підходи:

- дохідний;
- витратний;
- порівняльний [13].

Оцінка НМА є найменш розробленою гілкою професійної оцінки майна. За своєю природою НМА – це особливий вид активів, для оцінки яких неможливо використовувати універсальну методику оцінки. Це пов'язано, насамперед, із тим, що ці активи неоднорідні за своїм складом, характером використання й експлуатації в процесі виробництва і мають різний ступінь впливу на фінансовий стан та результати господарської діяльності підприємства. У балансі ділова репутація з'являється тільки в тому разі, якщо підприємством була здійснена купівля іншого підприємства. Вартість власноруч створеної ділової репутації в балансі не відображається. Якщо оцінка гудвілу виконується після купівлі підприємства, коли вже відома вартість придбання, завдання оцінювача полягає в тому, щоб визначити ринкову вартість чистих активів. Різниця між ціною придбання підприємства й вартістю чистих активів і буде гудвілом, саме ця величина ставиться на баланс підприємства-покупця.

З усіх методів, що використовуються в рамках дохідного підходу, жоден з методів, окрім методу надмірного прибутку, не дозволяє оцінити приховану частку НМА, тому в подальшому використаємо модифікацію методу надмірного прибутку, який уперше був запропонований Т. Стюартом як метод виділення нематеріальної цінності CIV (Calculated Intangible Value) [3, с. 82]. Згідно з ним припускається, що прибутковість матеріальних активів у галузі відносно незмінна, тому різницю в прибутковості активів різних компаній досліджуваної галузі можна пояснити наявністю у компанії специфічних нематеріальних об'єктів. Позаяк рентабельність (прибутковість) активів розраховується шляхом поділу чистого прибутку на активи, то можна стверджувати, що різниця між активами різних компаній може бути пояснена наявністю специфічних нематеріальних об'єктів, які не знайшли відображення в балансі підприємства. З цього випливає, що відмінність компаній однієї галузі по відношенню до середньогалузевих активів пояснюється наявністю в них неврахованих НМА.

Для практичного застосування модифікованого методу надмірного прибутку нами були зроблені деякі припущення, а саме щодо розрахунку показника прихованих НМА (рис. 1), тобто НМА, які компанія має, але в її звітності вони не відображаються через недосконалість бухгалтерського обліку.

З огляду на побажання виявлення впливу всієї маси нематеріальних активів як врахованих бухгалтерським обліком, так і прихованих, було обґрунтовано власне бачення показника прихованих нематеріальних активів як суми трьох складових: людського капіталу, клієнтського капіталу та організаційного капіталу підприємства. Такий підхід забезпечує виявлення позабалансових нематеріальних об'єктів та можливості вивчення їх внеску в забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

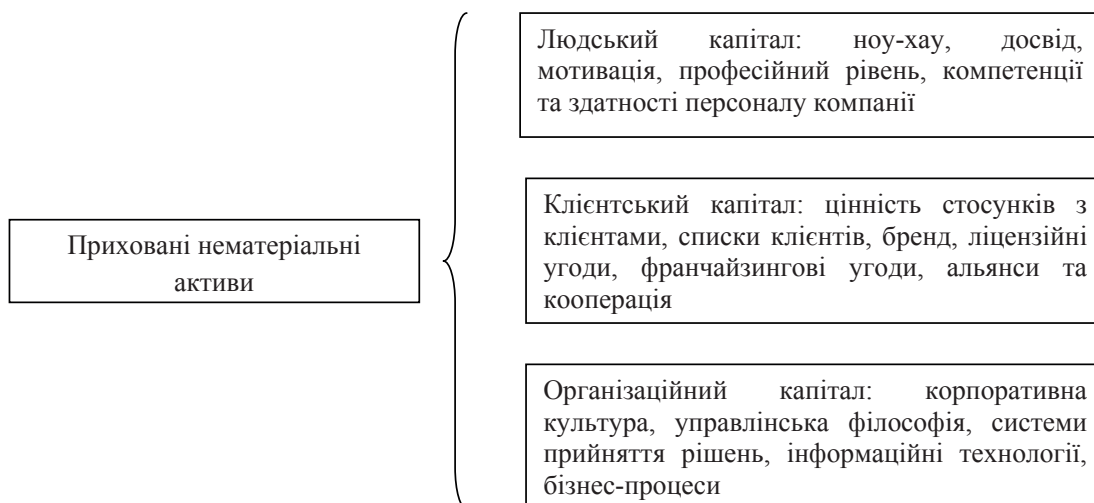


Рис. 1. Структура прихованих нематеріальних активів

Джерело: розроблено авторами.

Для спроби кількісно відобразити ці приховані НМА нами було висунуто низку гіпотез:

1. Структура матеріальних активів підприємств однієї галузі доволі схожа і типова.
2. Різницю між підприємствами однієї галузі можна пояснити виключно нематеріальними активами.

Якщо погодитись із цими гіпотезами, то з цього виходить:

- матеріальні активи в галузі відносно однакові та дорівнюють середньогалузевому рівню;
- НМА – це різниця між індивідуальними активами компанії та середньогалузевими активами.

Загально визнано, що загальні активи окремої компанії дорівнюють сумі її матеріальних та нематеріальних активів:

$$A^b = A_m^b + A_n^b; \quad (1)$$

- де A^b – балансова вартість активів;
 A_m^b – балансова вартість матеріальних активів;
 A_n^b – балансова вартість нематеріальних активів.

Якщо зауважити, що компанії однієї галузі характеризуються схожою структурою активів, а частка НМА, відображених у балансі, надзвичайно мала, то розглядаючи структуру активів, можна записати їх наступним чином:

$$A^b \approx A_m^b \quad (2)$$

З цього виходить, що сума прихованих НМА може бути знайдена шляхом порівняння активів компанії з середньогалузевими активами:

$$A_n^{vb} = A_m^b - \bar{A}_m^b \quad (3)$$

- де A_n^{vb} – позабалансова (прихована) вартість нематеріальних активів;
 \bar{A}_m^b – середньогалузева балансова вартість активів.

За умови застосування методу виділення нематеріальної цінності CIV ми оцінюємо практично усю сукупність НМА. Проте отримана підсумкова величина не містить деталізації за видами НМА.

Критерієм прийняття НМА у роботу суб'єкта господарювання для визначення рівня економічної безпеки є максимальне значення показника ефективності, який визначається як співвідношення досягнутих результатів до витрат. Ним може стати показник рентабельності власного капіталу, який представлений у вигляді суми окремих складових: мультиплікатора капіталу за НМА, питомої ваги НМА у загальних активах, рентабельності загальних активів та фінансового важеля. Крім того, вказаний показник доцільно використовувати в прогнозуванні подальшої діяльності компанії та оптимізації ключових показників для досягнення максимуму віддачі на акціонерний капітал.

Істотна роль у розробці й реалізації стратегії управління НМА відводиться процесу створення економіко-математичних моделей, які найбільш адекватно відображають форми зв'язків між результативним показником та незалежними змінними. Одним з основних показників ефективності діяльності, який визначає рівень економічної безпеки, є рентабельність власного капіталу (відношення прибутку до величини власного капіталу). Застосування такого показника, на наш погляд, є обґрунтованим, оскільки інші показники похідні відносно показників рентабельності. Перелік показників визначається на кожному підприємстві окремо згідно з його політикою та стратегією. Реалізація принципів оптимального управління ґрунтується на діях, що забезпечують перехід від поточної діяльності до «оптимального стану». Для цього

за допомогою статистичної моделі необхідно визначити оптимальний стан, а також оцінити заходи і засоби, що забезпечують його досягнення. Схема управління НМА для визначення економічної безпеки включає прогноз станів рентабельності й вимоги до дій, якими управляють.

Зміст основних етапів оптимального управління рентабельністю за участю НМА з використанням економіко-статистичних моделей представлений у табл. 1.

Таблиця 1

Етапи оптимального управління рентабельністю за участю НМА

Етап	Зміст етапу				
	Використання статистичних моделей	Критерії оптимальності	Основні математичні методи	Основні виконавці	Критерії реалізації етапу
1. Оцінка поточного стану (ідентифікація)	Оцінка точності моделі	Мінімум похибки моделі	Регресійний аналіз, методи ідентифікації	Фінансово-економічний відділ та аналітичний відділ	Проведена оцінка показників рентабельності
2. З'ясування причин (діагностика)	Оцінка значущості чинників, що впливають	Мінімум похибки моделі	Регресійний, кореляційний, дисперсійний аналіз та інші методи діагностики	Аналітичний відділ	Встановлені та оцінені чинники
3. Прогнозування показників рентабельності	Оцінка найбільш імовірних значень рентабельності	Мінімум похибки прогнозу	Регресійний аналіз, математичне моделювання	Аналітичний, маркетинговий відділ	Розроблений прогноз розвитку
4. Визначення оптимальної рентабельності	Визначення оптимальних значень керованих чинників	Максимум показника рентабельності	Лінійне та нелінійне програмування, оптимальне управління	Фінансово-економічний відділ, маркетинг. відділ, керівництво	Створений та збалансований за ресурсами оптимальний план
5. Реалізація плану (регулювання)	Забезпечення ефективності діяльності та якості управління компанією	Мінімум витрат на реалізацію плану	Лінійне, нелінійне, динамічне програмування, оптимальне управління	Керівництво, відділ збуту, торгові посередники	Досягнуті встановлені показники рентабельності
6. Корекція плану (адаптація)	Забезпечення раціональних коригуючих впливів	Мінімум додаткових витрат на адаптацію	Регресійний аналіз, лінійне та нелінійне програмування	Аналітичний відділ, керівництво	Досягнуті встановлені показники ROE

Джерело: власні розробки авторів.

У ході оптимізації доцільно буде розробити план заходів щодо вимірювання рівня економічної безпеки, системи збору інформації, навчання співробітників методам збору й обробки інформації.

В процесі визначення оптимального рівня нематеріальних активів у забезпеченні економічної безпеки підприємства вдалося дійти таких висновків, а також зробити деякі пропозиції:

- на великих підприємствах частка нематеріальних активів у загальних активах має бути найбільшою (приблизно на рівні 40 %) і справляти найменший вплив на рентабельність власного капіталу;
- на середніх підприємствах частка нематеріальних активів повинна становити близько

12 % від суми загальних активів;

- на дрібних підприємствах питома вага нематеріальних активів та видатки на них можуть бути мінімальними, проте навіть невисокий їх рівень справляє найвагоміший вплив на рентабельність власного капіталу.

Висновки. Підсумовуючи наведене вище, можна зробити низку висновків.

Сучасна методологія дослідження економічної безпеки підприємства має ряд обмежень, що перешкоджають вирішенню актуальних теоретико-методологічних проблем, а саме:

- недостатньо розроблений категоріальний апарат оцінювання нематеріальних активів для підвищення рівня економічної безпеки підприємства;

- відсутній метод узагальнення результатів, отриманих від моделей різних підходів до оцінки економічної безпеки підприємства;

- у моделях економічної безпеки держави не знаходять віддзеркалення процеси формування й використання інформації про нематеріальні активи в контексті забезпечення економічної безпеки підприємств.

Економічна безпека суб'єкта господарювання виступає окремим випадком економічної безпеки держави як системної категорії. Економічна безпека підприємства у системному розумінні проявляється в залежності від властивостей і стану економічної системи. Основним ускладнювальним чинником у процесі визначення рівня економічної безпеки є саме неможливість виокремити повну вартість нематеріальних активів. Вартість нематеріального активу знаходиться в пропорційній залежності від рівня розвитку інфраструктури – мережі філій, продуктового ряду, клієнтської бази, менеджменту, системи диверсифікованого управління ризиками, ІТ-технологій. При цьому дуже важлива складова – це репутація, яка додає до вартості відомих компаній не менш 25 %.

Окрім того, інформація про рівень економічної безпеки підприємства може бути використана для оцінювання ефективності діяльності підприємства й результативності роботи його керівництва. Стратегія, направлена на збільшення ринкової вартості власного бізнесу, допоможе менеджменту компанії зберегти сильні ринкові позиції та залучити нових клієнтів і власників, не перетинаючи меж оптимального рівня економічної безпеки.

Підсумовуючи значення НМА у забезпеченні економічної безпеки підприємств, можна стверджувати, що існує безліч трактувань нематеріального активу, які різняться між собою залежно від того, хто їх описує: зарубіжний автор, вітчизняний автор, юрист, менеджер, власник компанії, оцінювач або бухгалтер, а також враховуючи той факт, що основною рисою НМА є їх унікальність. Відповідно можна дійти висновку, що поняття інтелектуального капіталу, неосяжних активів та нематеріальних активів використовуються як синоніми в залежності від того, хто досліджує їх і які цілі ставляться перед дослідником. Перспективою ж оцінки загальної вартості суб'єктів господарювання повинно стати пошук найбільш адекватних способів виявлення й коректної оцінки їх інтелектуального капіталу.

Список використаної літератури

1. Барух Л. Нематериальные активы. Управление, измерение, отчётность / Лев Барух. – М.: Квинто–Консалтинг, 2003. – 240 с.
2. Edvinsson L. Intellectual Capital: Realizing your company's true value by finding its hidden brainpower / L. Edvinsson, M.S. Malone. – Harpercollins Publisers, Inc., 1997. – 240 p.
3. Стюарт Т.А. Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций [Текст] / Т.А. Стюарт. – М.: Поколение, 2007. – 368 с.
4. Brooking A. Intellectual Capital: core asset for the third millennium / Anny Brooking. – International Thomson Business Press, 1996. – 224 p.
5. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Д. Муррин. – [3-е изд.]. – М.: Олимп–Бизнес, 2005. – 562 с.
6. Чухно А.А. Призрак общества услуг. Каким должно быть соотношение индустриального и постиндустриального развития? // Ежедневная всеукраинская газета „День”. – 2004. –

№ 27. – С. 8–9.

7. Бутнік-Сіверський О. Теоретичні засади інтелектуальної інноваційної діяльності на підприємстві / О. Бутнік-Сіверський, А. Красовська // Економіка України. – 2004. – № 12. – С. 31–37.

8. Федулова Л.І. Методичні аспекти оцінки інтелектуального капіталу компаній / Л.І. Федулова // Міжгалузевий науково-практичний журнал „Проблеми науки”. – 2006. – № 9. – С. 17-21.

9. Петряєва З.Ф. Економічна безпека підприємства як важлива складова сучасного бізнесу / З.Ф. Петряєва, О.О. Петряєв // Міжнародний науковий економічний журнал «Бізнес Інформ». – 2013. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://businessinform.net/pdf/2013/3_0/259_262.pdf

10. Дамодаран А. Инвестиционная оценка: Инструменты и методы оценки любых активов / Асват Дамодаран ; пер. с англ. Д. Липинского. – [3-е изд]. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 1341 с.

11. Европейские стандарты оценки / [Пер. с англ. Г.И. Микерина]. – М. : Российское общество оценщиков, 2006. – 502 с.

12. Международные стандарты оценки / [Пер. с англ. И.Л. Артеменкова, Г.И. Микерина, Н.В. Павлова]. – М. : Российское общество оценщиков, 2005. – 414 с.

13. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Національного стандарту № 4 „Оцінка майнових прав інтелектуальної власності” від 3 жовтня 2007. – № 1185 / Правові системи „НАУ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua>

*Kvach Ja.P., Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of Finance, Monetary and Credit Department,
Director of the Odessa Institute of Finance
of Ukraine State University of Finance and International Trade*

THE VALUATION OF INTANGIBLE ASSETS IN THE CONTEXT OF DIAGNOSTICS OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE

Abstract. *In the article the theoretical and practical aspects of impact assessment intangible assets for economic security.*

Theoretical bases of formation of intangible assets as assets of enterprises. The modern views on the definition of intangible objects and provided their recommendations regarding the structure formation intangible assets of enterprises. Revealed the degree of influence of intangible assets on economic security, studied the principles of determining the optimal level of intangible assets to achieve an acceptable level of return on equity as integral index of economic security. Proposed guidelines for implementation methodology for assessing the impact of intangible assets on the structure of equity and increase efficiency of enterprises. Outlined measures to determine the optimal level of intangible assets and sources of funding through own and borrowed funds.

Keywords: *intangible assets, economic security of enterprise, return on equity, a model of efficiency, management of intangible assets, optimizing performance of the model.*

References

1. Baruch L. Intangible Assets. Control, measurement, reporting / Baruch Lev. – М.: Quinto-Consulting, 2003. – 240 p.

2. Edvinsson L. Intellectual Capital: Realizing your company's true value by finding its hidden brainpower/ L. Edvinsson, M.S. Malone. – Harpercollins Publisers, Inc., 1997. – 240 p.

3. Stuart T. Intellectual Capital. New source wealth organizations [Text] / T. Stuart. – М.: Generation, 2007. – 368 p.

4. Brooking A. Intellectual Capital: core asset for the third millennium / Anny Brooking. –

International Thomson Business Press, 1996. – 224 p.

5. Copeland T. Cost companies: assessment and management / T. Copeland, T. Koller, D. Murrin. – [3rd ed.]. – М.: Olimp–Business, 2005. – 562 p.

6. Chukhno A.A. Ghost Society services. What should be the ratio of industrial and post-industrial development? // Daily Ukrainian newspaper «Day». – 2004. – № 27. – S. 8-9.

7. Butnik-Seversky A. Theoretical principles of intellectual innovation in the enterprise / O. Butnik-Seversky, A. Krasovska // Economy of Ukraine. – 2004. – № 12. – S. 31-37.

8. Fedulova L.I. Methodological Aspects of Intellectual Capital Companies / L.I. Fedulova // Interdisciplinary scientific journal «Problems of science.» – 2006. – № 9. – P. 17-21.

9. Petryaeva S.F. Economic security of the company as an important component of modern business / S.F. Petryaeva, A.A. Petryaeva // International scientific economic journal «Business Inform». – 2013. – № 3. [Electronic resource]. – Access: http://businessinform.net/pdf/2013/3_0/259_262.pdf

10. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and methods of assessment of any assets / Aswat Damodaran; per. from English D. Lipinski. – [3rd ed.]. – Moscow: Alpina Business Books, 2006. – 1341 p.

11. European standards evaluation / [ed. from English G.I. Menkaure]. – М.: Russian Society of Appraisers, 2006. – 502 p.

12. International Valuation Standards / [ed. from English I.L. Artemenkova, G.I. Menkaure, N.V. Pavlov]. – М.: Russian Society of Appraisers, 2005. – 414 p.

13. The Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the National standard № 4 «Evaluation of intellectual property rights» of 3 October 2007. – № 1185 / Legal system «NAU» [Electronic resource]. – Access: <http://www.nau.kiev.ua>

*Квач Я.П., доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры финансов, денежного обращения и кредита,
директор Одесского института финансов*

Украинского государственного университета финансов и международной торговли

ОЦЕНКА НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ В КОНТЕКСТЕ ДИАГНОСТИКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье исследуются теоретические и прикладные аспекты оценки влияния нематериальных активов на экономическую безопасность предприятий.

Проанализированы теоретические основы формирования нематериальных активов в составе активов предприятий. Рассмотрены современные взгляды определения нематериальных объектов и представлены собственные рекомендации относительно структуры формирования нематериальных активов предприятий. Выявлена степень влияния нематериальных активов на экономическую безопасность предприятий, исследованы принципы определения оптимального уровня нематериальных активов для достижения приемлемого уровня рентабельности собственного капитала как интегрального показателя экономической безопасности предприятий. Предложены методические рекомендации по внедрению методики оценки влияния нематериальных активов на формирование структуры собственного капитала и повышения результативности деятельности предприятий. Определены мероприятия по определению оптимального уровня нематериальных активов и источников их финансирования за счёт собственных и заёмных средств предприятия.

Ключевые слова: нематериальные активы, экономическая безопасность предприятия, рентабельность собственного капитала, модель результативности деятельности, управление нематериальными активами, оптимизационные модели результативности деятельности.